

ЕВРОПЕЙСКИ СЪД ПО
ПРАВАТА НА ЧОВЕКА

Въпроси
и
Отговори

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

The background of the page is a dark blue, almost black, color with a complex geometric pattern of overlapping triangles and polygons in various shades of blue and grey. The pattern is abstract and modern. The text is centered on this background.

Въпроси и Отговори

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА?

Европейският съд по правата на човека е международен съд със седалище в Страсбург. Броят на съдиите е равен на броя на държавите, ратифицирали Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ) – в момента този брой е 46¹. Съдиите заседават в лично качество и не представляват никоя държава. При разглеждането на жалбите, Съдът се подпомага от Секретариат, състоящ се предимно от юристи от държавите-членки (наричани юридически секретари). Те не са обвързани с държавата, от която произхождат и не представляват нито жалбоподателите, нито държавите.

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ЕВРОПЕЙСКАТА КОНВЕНЦИЯ ЗА ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА?

Европейската конвенция за защита правата на човека е международен договор, който може да бъде подписан единствено от държавите-членки на Съвета на Европа. Конвенцията, която учредява Съда и определя правилата за неговото функциониране, съдържа списък с права и гаранции, които държавите се задължават да спазват.

¹ Не всички държави-членки са ратифицирали всички Протоколи към Конвенцията (актове, гарантиращи допълнителни права). Повече информация по тази тема можете да намерите на интернет страницата на Съда.

Тези въпроси и отговори са подготвени от Секретариата на Съда.

Документът не обвързва с нищо Съда. Той цели само да даде обща информация за това как работи Съда.

По-подробна информация ще намерите в документите, предоставени от Секретариата на интернет-страницата www.echr.coe.int, и в частност в Правилника на Съда.

Европейски съд по правата на човека
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France
www.echr.coe.int

С КАКВО СЕ ЗАНИМАВА ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА?

Съдът прилага Европейската конвенция за защита правата на човека. Негова задача е да осигури спазването от страна на държавите-членки на правата и гаранциите, залегнали в Конвенцията. Това става като Съдът разглежда жалби, подадени от физически или юридически лица, или, в някои случаи, от държави. Когато установи, че дадена държава е нарушила едно или повече от тези права и гаранции, Съдът произнася решение. Решенията на Съда имат задължителна сила и съответните страни са длъжни да ги изпълнят.

КОГА МОГА ДА ПОДАМ ЖАЛБА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА?

Можете да подадете жалба в Съда ако считате, че лично и пряко сте засегнати от нарушение на основните права, гарантирани от Конвенцията или Протоколите към нея. Нарушението трябва да е извършено от някоя от държавите, ратифицирали Конвенцията.

Кои права са защитени от Конвенцията и Протоколите към нея?

Конвенцията защитава:

- ☞ правото на живот;
- ☞ правото на справедлив процес при граждански или наказателни дела;

- ☞ правото на зачитане на личния и семейния живот;
- ☞ свободата на изразяване на мнение;
- ☞ свободата на мисълта, съвестта и религията;
- ☞ правото на ефективни правни средства за защита;
- ☞ правото на мирно ползване на собствеността;
- ☞ правото на свободни избори.

Какво забраняват Конвенцията и Протоколите към нея?

Конвенцията забранява:

- ☞ изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание;
- ☞ произволното и противозаконно задържане;
- ☞ дискриминацията при упражняването на правата и свободите, провъзгласени в Конвенцията;
- ☞ експулсирането на граждани от собствената им страна или недопускането им на територията на страната;
- ☞ смъртното наказание;
- ☞ колективното експулсиране на чужденци.

КАКВИ УСЛОВИЯ ТРЯБВА ДА СПАЗЯ, ЗА ДА ПОДАМ ЖАЛБА?

Какви са условията, които се отнасят лично до мен?

- ☞ Не е задължително да сте гражданин на държава-членка на Съвета на Европа. Достатъчно е нарушението, от което се оплаквате, да е извършено в рамките на юрисдикцията на

някоя от тези държави, което обикновено означава на нейна територия.

- ☞ Може да сте физическо или юридическо лице (дружество или сдружение).
- ☞ Трябва да сте пряко и лично засегнати от нарушението, във връзка с което подавате жалба. Не можете да правите общи оплаквания относно закон или мярка, защото Ви се струват несправедливи, нито можете да се оплаквате от името на други лица (освен когато те са изрично посочени и Вие сте определен за техен представител).

Има ли някакви условия, които трябва да се изпълнят предварително в националните съдилища?

- ☞ Да. Трябва да сте изчерпали всички правни средства за защита в съответната държава, посредством които е могло да се промени положението, от което се оплаквате (обикновено това означава да сте сезирали местните съдилища, включително и най-висшата инстанция компетентна по разглеждането на въпроса).
- ☞ Не е достатъчно просто да използвате тези правни средства. Трябва да повдигнете пред националните власти своите оплаквания (т.е. нарушенията на Конвенцията, от които се оплаквате).
- ☞ Разполагате само със четири месеца от окончателното решение на национално ниво, в рамките на които може да подадете жалба. След този срок жалбата не се приема от Съда.

Срещу кого мога да отправя жалба?

- ☞ Срещу една или повече от държавите, ратифицирали Конвенцията, която според Вас е нарушила (с действие или бездействие, което пряко Ви е засегнало) Европейската конвенция за защита правата на човека.

- ☞ Мярката или мерките, от които се оплаквате, трябва да са предприети от орган на съответната държава (например съдебен или административен орган).
- ☞ Съдът не може да разглежда жалби срещу частни лица или частни организации като например търговски дружества.

За какво може да се отнася моята жалба?

- ☞ Вашата жалба трябва да касае някое от правата изброени в Европейската конвенция за защита правата на човека. Нарушенията могат да се отнасят до широк кръг въпроси като: изтезания и малтретиране на лица, лишени от свобода; неправомерно задържане; пороци на гражданското или наказателно производство; дискриминация при упражняване на правата защитени от Конвенцията; права на родителите; зачитане на личния и семейния живот, на жилището и на кореспонденцията; ограничения при изразяването на мнение или при предаването и получаването на информация; свобода на участието в събрания и демонстрации; експулсиране и екстрадиция; изземване и отчуждаване на собственост.
- ☞ Жалбата Ви може да бъде единствено във връзка с нарушения на Европейската конвенция за правата на човека, а не на друг нормативен акт като Всеобщата декларация за човешките права или Хартата на основните права.

КАК ДА ПОДАМ ЖАЛБА ДО СЪДА АКО СЧИТАМ, ЧЕ ПРАВАТА МИ ПО КОНВЕНЦИЯТА СА НАРУШЕНИ?

Като изпратите до Съда надлежно попълнен и подписан формуляр на жалба². Формулярът, придружен от необходимите документи, трябва да бъде изпратен задължително по пощата на следния адрес:

**The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France**

- ☞ Може да пишете на един от официалните езици на Съда (английски и френски) или на официалния език на всяка от държавите, ратифицирали Конвенцията.
- ☞ Не е необходимо да изпращате формуляра по факс, тъй като това няма да прекъсне шестмесечния срок, предвиден от Конвенцията. Единствено оригиналният формуляр на жалба, изпратен по пощата, ще бъде взет под внимание.
- ☞ Не идвайте лично в Страсбург, за да изложите устно Вашата жалба. Вашият случай няма да бъде разгледан по-бързо и няма да получите никаква юридическа консултация.
- ☞ Секретариатът на Съда може да Ви поиска допълнителни документи, информация или обяснения относно Вашите оплаквания.
- ☞ Изтеглете формуляра на жалба от интернет сайта на Съда, попълнете го внимателно и четливо, подпишете го и го изпратете възможно най-бързо до Съда. Формулярът трябва да съдържа:

- кратко резюме на фактите и изложение на оплакванията Ви;
- правата по Конвенцията, които смятате, че са нарушени;
- правните средства, които вече сте използвали;
- копия от решенията на всички инстанции, които са разгледали Вашия случай (тези документи няма да Ви бъдат върнати, затова изпращайте само копия);
- Вашия подпис като жалбоподател или подписа на Вашия представител.

- ☞ Ако желаете самоличността Ви да не бъде разкрита, трябва незабавно да информирате Съда, като изложите причините за това. Председателят на Съда преценява дали искането Ви е основателно.
- ☞ На този етап от процедурата не е задължително да сте представляван от адвокат. Ако все пак желаете да подадете жалба до Съда чрез представител, трябва да попълните съответните полета на формуляра на жалба.

Кои са основните характеристики на процедурата?

- ☞ Съдебната процедура е писмена. Писмено ще бъдете информиран за всяко решение на Съда. Откритите съдебни заседания са изключение.
- ☞ Разглеждането на Вашия случай е напълно безплатно.
- ☞ Въпреки че на първия етап от процедурата не е необходимо да бъдете представляван от адвокат, ще се нуждаете от юридически представител ако жалбата бъде комуникирана на Правителството. В повечето случаи обаче Съдът обявява жалбите за недопустими, без да бъдат довеждани до знанието на Правителството.
- ☞ Вие поемате само собствените си разноски (като хонорари на адвокати или разноски по набавянето на информация и кореспонденцията със Съда).

² Формулярът е достъпен на нашата интернет страница.

НА КАКЪВ РЕЗУЛТАТ МОГА ДА СЕ НАДЯВАМ?

- ☞ След подаването на жалбата, можете да кандидатствате за правна помощ. Правната помощ не се предоставя автоматично и може да бъде отпусната само на определен етап от процедурата, след комуникация на жалбата на Правителството отговорник.

Как точно протича процедурата?

- ☞ На първо място Съдът проверява допустимостта на Вашата жалба. Това означава, че случаят следва да отговаря на определени изисквания, описани в Конвенцията. Ако не удовлетворявате условията, жалбата ще бъде отхвърлена. Ако сте повдигнали няколко оплаквания, Съдът може да прецени, че едно или повече от тях са допустими, и да отхвърли останалите.
- ☞ Ако Съдът сметне Вашата жалба или някои от Вашите оплаквания за недопустими, неговото решение се счита за окончателно и не подлежи на обжалване.
- ☞ Ако Вашата жалба или Ваше оплакване бъдат обявени за допустими, Съдът насърчава страните (Ви и съответната държава) да постигнат приятелско споразумение. В случай, че не бъде постигнато такова споразумение, Съдът ще разгледа жалбата “по същество” – т.е., ще реши дали е налице или не нарушение на Конвенцията.

Колко дълго се чака за отговор?

- ☞ Предвид огромния брой случаи, очакващи разглеждане от Съда, е възможно да се наложи да изчакате дълъг период, докато Съдът бъде в състояние да подложи жалбата Ви на първоначално разглеждане. Някои жалби, които се оценяват като спешни, се разглеждат приоритетно, например в случаи на непосредствена физическа опасност за жалбоподателя.

Ако Съдът прецени, че е налице нарушение, може да Ви бъде присъдено “справедливо обезщетение”, т.е. определена парична сума като компенсация за даден вид вреди. Съдът може също така да изиска от съответната държава да възстанови направените от Вас разходи за защитата на правата Ви. Ако Съдът прецени, че не е налице нарушение, няма да Ви бъде искано да плащате никакви допълнителни разходи (напр. разходите, направени от съответната държава).

Обърнете внимание:

- ☞ Съдът няма правомощия да отменя съдебни решения на националните съдебни инстанции, нито нормативни актове.
- ☞ Изпълнението на решенията не е от компетентността на Съда. След произнасянето на дадено решение, за изпълнението му отговаря Комитетът на министрите³ на Съвета на Европа, чиято задача е да контролира изпълнението и да следи за изплащането на обезщетенията.

³ В него членуват министрите на външните работи на държавите-членки на Съвета на Европа или упълномощени техни представители.

КАКВО НЕ МОЖЕ ДА НАПРАВИ ЗА МЕН ЕВРОПЕЙСКИЯТ СЪД ПО ПРАВАТА НА ЧОВЕКА?

- ☞ Съдът не е апелативен съд спрямо националните съдебни инстанции; той не преразглежда дела, нито отменя или изменя техните решения.
- ☞ Съдът не се намесва директно пред органа, от който се оплаквате. Въпреки това, в изключителни случаи, Съдът може да приложи временни мерки. Според практиката на Съда, това става единствено когато има сериозен риск за физическото оцеляване на жалбоподателя.
- ☞ Съдът не оказва помощ при намирането или заплащането на адвокат, нито при съставянето на Вашата жалба.
- ☞ Съдът не предоставя информация относно приложимото право в държавата, срещу която сте отправили жалба.

Въпроси и Отговори

European Court of Human Rights
Council of Europe
67075 Strasbourg cedex
France

www.echr.coe.int

